

Tajemnica Twojego smartfona

Zajęcia zachęcają uczniów i uczennice do przyjrzenia się bliżej roli, jaką smartfony odgrywają w ich codziennym życiu oraz w życiu ludzi w krajach, w których wydobywa się surowce potrzebne do produkcji urządzeń elektronicznych.

Słowa kluczowe: smartfon, surowce, złoto, kopalnie, elektronika

Grupa wiekowa: 11-13 lat i 14-16 lat

Czas potrzebny na wykonanie ćwiczenia: 45min

Powiązanie z przedmiotami szkolnymi: geografia, WOS

szkoła podstawowa/ klasy IV-VIII/ geografia:

[cele kształcenia]

1.6 celów kształcenia: Identyfikowanie współzależności między elementami środowiska przyrodniczego i społeczno-gospodarczego oraz związków i zależności w środowisku geograficznym w skali lokalnej, regionalnej i globalnej

szkoła ponadpodstawowa/ przed reformą/ wiedza o społeczeństwie (zakres rozszerzony):

41. Globalizacja współczesnego świata. Uczeń/uczennica:

41. 1. przedstawia wieloaspektowy charakter procesów globalizacji (polityka, gospodarka, kultura, komunikacja, ekologia);

41. 2. ocenia rolę wybranych państw oraz instytucji o zasięgu globalnym (organizacji, korporacji, mediów) w procesach globalizacyjnych;

Potrzebne materiały: flipchart i markery lub tablica, kolorowe kartki z napisami: „całkowicie się zgadzam”, „zupełnie się nie zgadzam”, komputer i projektor oraz film IGO „Tajemnica Twojego smartfona”, duże kartki z nazwami grup z ćwiczenia (pkt. 4) na górze i dwiema kolumnami (mam wpływ.../nie mam wpływu...).

Cele ćwiczenia:

Uczeń/uczennica:

- potrafi rozpoznać różne role, jakie pełni smartfon w ich codziennym życiu
- rozumie współzależności między krajami wysoko uprzemysłowionymi a krajami, w których wydobywa się surowce potrzebne do produkcji elektroniki
- poznaje role i możliwości wpływów aktorów zaangażowanych w produkcję elektroniki na świecie

- dyskutuje o możliwych rozwiązaniach tego globalnego wyzwania na różnych poziomach (lokalnym, krajowym, globalnym)

Metody pracy: burza mózgów, praca w małych grupach, praca z filmem, ustawianie się na linii zgadzam się/nie zgadzam się

Opis ćwiczenia:

1. Powitaj uczniów i uczennice i zapowiedz, że na zajęciach będziecie przyglądać się bliżej urządzeniu, które choć powstało bardzo niedawno, to na stałe zagościło w codziennym życiu praktycznie nas wszystkich. Spytaj, czy ktoś ma pomysł, jakie to urządzenie. Jeśli uczniowie i uczennice będą mieli problem z odgadnięciem, że chodzi o smartfon możesz podawać im dodatkowe informacje. Następnie wyjaśnij cele zajęć i upewnij się, że są one dla wszystkich zrozumiałe.
2. Zapytaj uczniów i uczennice kto z nich ma przy sobie smartfona? Jeśli w szkole nie można mieć telefonu zapytaj, kto posiada telefon. Następnie zapytaj czy uczniowie i uczennice wyobrażają sobie życie bez telefonu? Dlaczego? Poproś ich o wymienienie, do czego używamy go w codziennym życiu? Wszystkie przykłady uczniów i uczennic zapisuj na tablicy lub flipcharcie, bez komentowania. Kiedy pomysły się wyczerpią zachęć uczniów i uczennice do zerknięcia na efekt burzy mózgów. Podsumuj tę część zajęć grupując różne zastosowania smartfona w codziennym życiu np. do komunikowania się (media społecznościowe, komunikatory), kodowania obrazów (aparat, kamera), planowania (kalendarz, notatnik), narzędzia (latarka, budzik, minutnik), orientacja w terenie (mapa, nawigacja) etc.
2. Powiedz klasie, że za chwilę obejrzą krótki film o ukrytej funkcji ich smartfonów. Zbierz pomysły uczniów i uczennic czego może dotyczyć ta funkcja, zapisując je na tablicy lub flipcharcie.
3. Obejrzyjcie wspólnie film „**Tajemnica Twojego smartfona**”. Film dostępny tu: https://www.youtube.com/watch?v=gu3Bvpkdb6U&index=4&list=PLU_f6JHM7Cl0DCGRhEPnJhEa8YDzq7dtE i tu: <https://www.facebook.com/Instytut.Globalnej.Odpowiedzialnosci/videos/1503663722988182/> oraz w języku angielskim: <https://www.youtube.com/watch?v=SmPnUPmlF54> i tu: https://www.facebook.com/pg/Instytut.Globalnej.Odpowiedzialnosci/videos/?ref=page_internal
Po skończonej projekcji zapytaj uczniów i uczennice o ich pierwsze wrażenia, komentarze. Zapytaj o jaką tajemnicę chodziło, sprawdźcie na flipcharcie czy ktoś był blisko odgadnięcia zagadki.
4. Podziel klasę na 6 grup. Możesz przygotować karteczki z kolorowymi telefonami, które uczniowie i uczennice będą losować. Rozdaj każdej grupie dużą kartkę papieru z podziałem na dwie kolumny (mam wpływ / nie mam wpływu) i flamastry. Grupy te to: 1. konsumenci, 2. firmy produkujące telefony, 3. firmy wydobywcze, 4. rządy krajów, w których wydobywa się surowce, 5. rządy krajów wysoko uprzemysłowionych, z których pochodzą firmy wydobywcze i produkcyjne; 6. ludzie mieszkający na terenach wydobycia surowców.

Poproś osoby uczestniczące, by wczuły się w rolę grupy, którą wylosowały. Kolejne zadanie to zastanowić się, w jakim stopniu każda z grup ma wpływ na to, by wydobycie surowców było bardziej odpowiedzialne, zrównoważone i sprawiedliwe. Swoje przemyślenia każda grupa spisuje na kartce pod nagłówkiem mam wpływ / nie mam wpływu. Daj im 10 min na pracę w grupach, w tym czasie przemieszczaj się pomiędzy grupami, oferując wsparcie.

5. Poproś każdą z grup o prezentację na forum. Po każdej prezentacji pozostała część z klasy może komentować, zadawać pytania, dodawać coś od siebie. Na koniec powieście plakaty obok siebie lub utóńcie je na podłodze i daj uczniom i uczennicom chwilę na przejście się i porównanie możliwości wpływu poszczególnych grup.
6. Na koniec przeprowadź ćwiczenie poświęcone możliwościom rozwiązań tego globalnego wyzwania. Na środku klasy przyklej taśmę malarską lub rozłóż sznurek, żeby tworzył prostą linię. Na jej jednym końcu utóń kartkę z napisem „całkowicie się zgadzam” a na drugim „zupełnie się nie zgadzam”. Odczytuj poniższe stwierdzenia jedno po drugim i daj uczniom i uczennicom chwilę na ustawienie się wzdłuż linii w zależności od ich poglądów. Im bardziej zgadzają się z usłyszanym stwierdzeniem tym bliżej odpowiedzi „całkowicie się zgadzam” powinni stanąć. Odpowiednio im mniej zgadzają się z przeczytanym przez Ciebie stwierdzeniem, tym ich pozycja powinna być bliżej kartki z napisem „zupełnie się nie zgadzam”. Powiedz uczniom i uczennicom o możliwości zmiany miejsca, jeśli argumenty kolegów i koleżanek ich przekonają. Wy tłumacz też, że czytane zdania należy traktować jako pewien ogólny kierunek zmian. Jeśli ktoś popiera rozwiązanie, które jest zbliżone do odczytanego, choć nie identyczne z nim, również powinien stanąć niedaleko tabliczki „zgadzam się”. Za każdym razem zapytaj kilka chętnych osób, dlaczego stoją właśnie w tym miejscu.
 - Rządy krajów wysoko uprzemysłowionych powinny wprowadzić ograniczenie: jeden telefon na jedną osobę na 4 lata.
 - Firmy produkujące telefony powinny mieć ogólnie narzucony limit produkcji.
 - Cena telefonu powinna być podwyższona o dodatek płacony krajom, w których wydobywa się surowce wykorzystane do jego produkcji.
 - Należy wprowadzić zasadę, że telefon musi działać niezawodnie przez co najmniej 5 lat, a jeśli się popsuje się w tym okresie, to producent musi go za darmo zreperować.

Podsumuj ćwiczenie na forum. Możesz dodatkowo poprosić uczniów i uczennice o chwilę indywidualnej refleksji i zasugerować, by chętnie osoby zapisały na kartce jedną rzecz, którą chciałyby i są gotowe zmienić w swoim życiu, by przyczynić się do bardziej odpowiedzialnego wykorzystania surowców.

Komentarz dla nauczycielek i nauczycieli:

Warto zwrócić uwagę na to, żeby uczennice i uczniowie podczas burzy mózgów poczuli się swobodnie ze swoimi pomysłami i nie mieli poczucia, że ich pomysły są oceniane przez nauczycielkę/nauczyciela lub inne osoby w grupie. Przy okazji warto również zapytać czy zdawali sobie sprawę, że tak wiele funkcji pełnią ich telefony.

Krótki filmik, który pokażesz podczas zajęć może wzbudzić emocje lub sprowokować dodatkowe pytania. Znajdź czas, aby odpowiedzieć na nie podczas zajęć. Jeśli potrzebujesz do tego wsparcia merytorycznego znajdziesz je na stronie www.surowce.igo.org.pl Nie obawiaj się, jeśli nie znasz odpowiedzi na wszystkie pytania. Możesz zachęcić grupę do wspólnego poszukiwania odpowiedzi w ramach pracy domowej.

Podczas pracy w grupach zwróć uwagę, aby nie oceniać poszczególnych pomysłów, a raczej zadawać precyzyjne pytania, pogłębiać pomysły kierując grupę na wątki, których nie wzięta pod uwagę. Na przykład, kiedy grupa wpisze na swojej kartce, że korporacje mają wpływ, bo mają dużo pieniędzy możesz zapytać, skąd je mają i czy gdyby nikt nie kupował ich produktów wciąż byłyby bogate itp. W podsumowaniu pracy grupowej wyróżnij elementy pracy każdej z grup, żeby wszyscy poczuli, że ich wkład w zajęcia został doceniony.

Podczas ćwiczenia z linią „zgadzam się – nie zgadzam się” warto słuchać argumentów i komentarzy grupy. Często grupa zaczyna analizować propozycje podanych rozwiązań i próbuje je doprecyzować. Warto premiować takie działanie i podążać za pomysłami grupy.

Warto przemyśleć wcześniej poszczególne części zajęć – wypisując sobie przykłady na karcie wpływu/braku wpływu poszczególnych grup czy przykładowe argumenty do ćwiczenia z linią, aby w czasie zajęć skupić się na tworzeniu przyjaznego środowiska dla dyskusji uczniów i uczennic.

Dodatkowe zadanie:

Jeśli klasa wykaże zainteresowanie tematem możecie wspólnie poznać historię któregoś z krajów opisanych na mapie w serwisie www.surowce.igo.org.pl np. historię oporu wobec przemysłu wydobywczego w Salwadorze:

<http://surowce.igo.org.pl/mapa/450/salwador-czyli-dawid-moze-pokonac-goliata>
i pomyśleć nad ciekawym sposobem na poinformowanie o tym innych.

Alternatywnie możesz zaproponować uczniom i uczennicom, żeby pokazali film „Tajemnica Twojego smartfona” jednej osobie i porozmawiali z nią o kwestiach tam poruszanych, a następnie podzielili się wrażeniami w klasie.

Materiały dodatkowe:

1. Fairphone, czyli inicjatywa z Holandii, gdzie produkowany jest najbardziej dotąd etyczny smartfon.

Strona producenta www.fairphone.com.

Artykuł w języku polskim

<http://www.komputerswiat.pl/novosci/smartfony/2015/39/fairphone-2-smartfon-uczciwy-nie-tylko-z-nazwy.aspx>

2. Strona Instytutu Globalnej Odpowiedzialności: www.surowce.igo.pl